

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

TISKOVÁ ZPRÁVA

28. 2. 2014

Více najdete na www.nkp.cz a www.klementinum.cz <Pro novináře>

Národní knihovna představí samizdat jako tvůrčí sílu odporu

Praha, Klementinum: Vznikaly v utajení, v provizorních podmínkách, bez vydavatelského či finančního zajištění, bez přístupu k běžným technikám tisku. Zakázané tiskoviny umožnily za normalizace přežití nezávislé literární i publicistické produkce a nahrazovaly neexistující veřejnou debatu o tématech, k nimž sdělovací prostředky i režimní instituce zachovávaly nucené mlčení. Společenský fenomén neoficiální knižní a časopisecké tvorby v kontextu 70. a 80. let minulého století ukazuje výstava *Samizdat – tvůrčí síla odporu*, kterou bude možné zhlédnout od 14. 3. do 18. 4. 2014 ve Výstavním sále Galerie Klementinum.

Samizdatem bývají nazývány publikace a rozmnoženiny vydávané mimo dosah státního informačního monopolu. Vznikaly v podmínkách informační a ideologické hegemonie vládnoucí moci, která neumožňovala vydávání publikací, jejichž obsah by nebyl předem schválen či cenzurován. Samotný výraz „*samizdat*“ pochází z ruštiny a dal by se přeložit jako „*vydat si sám*“. V Rusku měl samizdat silnou tradici, která začala bolševickou revolucí. Sám pojem samizdat se tam ale objevil až začátkem 50. let 20. století a běžně začal být užíván až v 60. letech, kdy pronikl na Západ. Tehdy vznikala celá řada literárních děl, která nemohla být vydána oficiálně, tudíž je autoři alespoň přepisovali pro sebe a své přátele na psacím stroji. „*V českém kontextu se slovo samizdat objevuje na počátku 70. let, neboť právě v období počínající normalizace se ukázala potřeba šíření nezávislých informací. Vznik neoficiálních tiskovin byl reakcí na posílení cenzury, pronásledování novinářů i spisovatelů a na vyloučení tisíců aktivních lidí z veřejného života. Po zformování Charty 77 umožnila existence samizdatu propojování různých okruhů undergroundu a také sdílení zpráv o represích, kterým byli odpůrci tehdejšího režimu vystaveni. Právě na tuto dobu se také soustředí připravená expozice,*“ vysvětluje autor konceptu výstavy Petr Pospíchal.

Výstava *Samizdat - tvůrčí síla odporu* představí reprezentativní kolekci knih a časopisů, která ukazuje vývoj a bohatou kulturní i informační tvorbu různých nezávislých prostředí tehdejší československé společnosti. Jsou mezi nimi periodika informačně politická,

náboženská, filosofická, všeobecně kulturní, hudební i mládežnická, z nichž některá mají umělecky vyzrálé grafické i fotografické doprovodné přílohy. Knižní tvorba je představena tituly *Edice Petlice*, kterou vydával spisovatel Ludvík Vaculík, *Edice Expedice* vydávané Olgou Havlovou, jakož i řadou dalších knih publikovaných v rámci různých samizdatových edicí i mimo ně. V představené sbírce je zastoupena také slovenská samizdatová tvorba. Mezi raritní exponáty lze počítat například samizdatově vydaný aršík poštovních známek k desátému výročí Charty 77. Výstava přináší jedinečnou příležitost zhlédnout vzácné bibliofilie básnických sbírek s výtvarným doprovodem významných umělců. V expozici bude možné se zblízka seznámit s tehdejšími psacími stroji, cyklostylovými rozmnožovacími rámečky i funkčním klikovým cyklostylem. Návštěvníci získají lepší představu o rozsahu represí vůči samizdatovým tvůrcům. „*Edukativně laděná prezentace si klade za cíl zpřístupnit veřejnosti různorodé ukázky samizdatové produkce a zároveň poskytnout retrospektivní pohled na nedávnou historii z neobvyklého úhlu pohledu,*“ dodává spoluautor výstavy a ředitel knihovny *Libri prohibiti* Jiří Gruntorád.

Výstavu **Samizdat - tvůrčí síla odporu** pořádá Národní knihovna ČR, jež má ve svých sbírkách rozsáhlou samizdatovou kolekci se zajímavou a pohnutou historií, ve spolupráci s knihovnou *Libri prohibiti*, která spravuje největší sbírku československého samizdatu na světě (přes 13 000 knižních jednotek) a její kolekce samizdatových periodik byla v loňském roce zařazena do programu UNESCO Paměť světa. Výstavu bude možné navštívit od 14. 3. do 18. 4. 2014 ve Výstavním sále Galerie Klementinum každý den od 10.30 do 18.00 hod. s výjimkou pondělí. Vstupné je 50 Kč, pro studenty a seniory 40 Kč, pro děti do 15 let 20 Kč a děti do 6 let mohou expozici navštívit zdarma. V rámci doprovodného programu proběhnou i komentované prohlídky, jejichž přesné datum konání bude uveřejněno na www.nkp.cz

Irena Maňáková
Národní knihovna ČR